

MENDELSSOHN WEINBERG

SHOSTAKOVICH JOSQUIN DESPREZ GESUALDO

SOLITUDE

DUDOK<VARTET

AMSTERDAM

Solitude

Music for String Quartet

Dudok Quartet Amsterdam

Judith van Driel *violin 1*
Marleen Wester *violin 2*
Marie-Louise de Jong *viola*
David Faber *cello*

About Dudok Quartet Amsterdam:

'The Dudoks have a lithe, lively sound and alert sense of structure and detail: a group to watch.'

The Observer

'[...] an extraordinarily refined sound combined with an architect's developed sense of relations between parts and a whole. Both proclaimed artistic maturity in an ensemble not a decade old.'

Chicago Tribune

Felix Mendelssohn (1809–1847)

String Quartet in F minor, Op. 80

1. Allegro vivace assai	[6:45]
2. Allegro assai	[4:27]
3. Adagio	[7:42]
4. Finale: Allegro molto	[5:12]

Josquin des Prez (c. 1450–1521)

arr. David Faber

5. Mille regretz	[1:56]

Mieczysław Weinberg (1919–1996)

String Quartet No. 3, Op. 14

6. Presto	[7:29]
7. Andante sostenuto	[8:08]
8. Allegretto	[4:51]

Dmitri Shostakovich (1906–1975)

9. Elegy	[4:52]

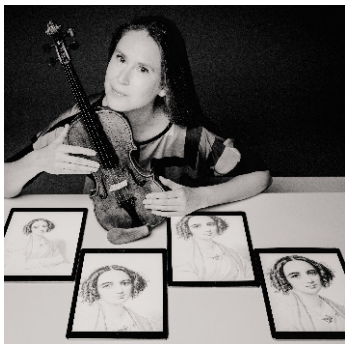
from Two Pieces for String Quartet

Carlo Gesualdo (1566–1613)

arr. David Faber

10. Moro Lasso	[3:10]

Total playing time [54:39]

Solitude

The theme of this recording is loneliness: the price of grief, farewell, desperation, and detachment. Felix Mendelssohn (1809–1847) wrote his quietly desperate **String Quartet in F minor, Op. 80** in memory of his beloved sister Fanny. Josquin des Prez (c. 1450–1521) grieves the loss of a lover in his **Mille regretz** (1520), originally a four part chanson: 'I regret leaving you a thousand times over / to leave your beloved face behind'.

Carlo Gesualdo (1566–1613) is both perpetrator and victim. In his five voice **Moro Lasso** (sixth book of Madrigals, 1611) he struggles with a lifetime of insoluble guilt. In 1590, Gesualdo had murdered his first wife and her lover. He could not overcome his feelings of remorse, and made his second wife's life a misery. The text is set to chromatic music that radically departs from tonal unification, and speaks of suffering without end: 'I die from pain / and the one who can give me life / brings me death / and shall not help me'. After the double murder, Gesualdo had a monastery built; for the chapel he commissioned a painting of himself. Flanked by Carlo Borromeo (1539–1584), Gesualdo's maternal uncle and bishop of Milan, he kneels piously before the iconic

Christ figure. His facial expression in the painting describes the sound of *Moro Lasso*: a terrifying distillation of a diagnosis. An artistic penance.

Dmitri Shostakovich's (1906–1975) **Elegy**, from *Two Pieces for String Quartet* (1931), revolves around similar themes of yearning and loss, although here the unfulfilled desire is for something that was never possessed: happiness. The *Elegy* is a transcription of Katarina's Aria from the third scene of Shostakovich's opera *Lady Macbeth of the Mtsensk District*. This opera caused the composer to lose everything after Stalin began a ruthless punishment campaign, the result of a Pravda article ('Chaos instead of Music') that did not sit well. Katarina is married but loveless, and wastes away in the provinces. Everyone around her has found love, even the animals. 'No one will ever come for me'. The injustice she feels bursts out in a violent act of recompense, creating an ominous orchestral sound in this version for string quartet. The daily dose of pain in Shostakovich's life was a rare occurrence for Felix Mendelssohn. Growing up as a prodigy in the environment of a cultivated banker, he spent his childhood writing symphonies and chamber music. Mendelssohn's career continued smoothly as he developed into a successful pianist and organist, and became one of the first

great conductors. His numerous symphonies, oratorios, concertos and chamber works show an unusual craftsmanship, and carry a vitality that lifts even the most complex textures. Unfortunately that lightness can easily be mistaken for shallowness by the lax ear, but that's sometime how perfection works. His Mozartian mastery had one foot in the pre-classical eighteenth century.

Mendelssohn also wrote chorales in a plausible style of Bach, and made huge contributions to the Bach and Handel renaissance of his time. He embraced Goethe, but refused the cross Heine, also dismissing Berlioz, Chopin, and the exhibitionist Liszt. 1847, the year of his death, was his first and final year of doom. In May he was wrecked by the death of his pianist/composer sister Fanny Hensel-Mendelssohn. 'God help us', he stammers in his letters. His sixth and final string quartet, 'Requiem for Fanny', was written months later and bears the wounds. Though its dynamic, compact and brilliant four sections are typically Mendelssohn, there is something entirely different happening than we have seen before. The intimate careless ease is replaced by a ghost. This tense sadness is heard in the rhythmic pulse, taking an obsessive turn even in the first movement. The stormy tremolo waves of the opening measures come back to

disrupt later lyrical material. Sighing seconds heighten the atmosphere of tragic unrest. The main motif returns again and again, sometimes begging, sometimes panicking. Eventually it leads us into an unstoppable presto. Apart from the 'Adagio' in A-flat major, all movements are in F minor. No light, no way out.

Shostakovich has played the lead role in the Western perception of post-romantic Russian music, with Sergei Prokofiev (1891–1953) next, followed by Aram Khachaturian (1903–1978) and Dmitry Kabalevski (1904–1987). Mieczysław Weinberg (1919–1996), a Polish Jew who fled the Soviet Union, has long been invisible to the greater audience. Weinberg led a tragic life, losing most of his family to the Holocaust and landing in prison due to Stalinist repression. He has been painted as a disciple of Shostakovich, and the two were friends and admirers of each other. The social realistic Soviet doctrine left minimal room for artistic deviance. Within this shared style both composers were fighting for their freedom of movement, each pushing the boundaries in their own way. The suffering resistance is felt in Weinberg's endlessly meandering, derailing melodic lines, as well as in the obviously double-layered use of obligatory 'folk' elements. Weinberg remained extremely productive under terrible

circumstances, writing seventeen string quartets and over twenty symphonies. His three movement **String Quartet No. 3 Op. 14** was written in 1944 at the tail end of the war. The notes beat down as a desolate echo of sadness beyond imagination, with an astonished irony seeping through. The opening movement crashes in with tremendous weight, gradually thinning out to a layered game of silences and wandering pseudo-folkloric voices. The 'Andante sostenuto', almost a miniature violin concerto, puts the tragic nature of the piece on full display. However, this heartfelt lamentation of the first violinist is followed by a lyrical D-flat major episode that turns desperately hopeful. And in the ensuing 'Finale', the troops regroup for an unstoppable flight forwards that resoundingly proclaims: music, no matter how lonely, never gives up.

© 2018 Bas van Putten, translation by
Diamanda La Berge Dramm

Solitude

Deze CD heeft een thema; eenzaamheid. De prijs van rouw, afscheid, wanhoop en ontluistering. Felix Mendelssohn (1809–1847) schreef zijn onderhuids wanhopige **Kwartet in f-klein Op. 80** ter nagedachtenis van zijn geliefde zuster Fanny. Josquin des

Prez (c. 1450–1521) rouwt in **Mille regretz** (1520), oorspronkelijk een vierstemmig chanson, om het verlies van de geliefde. 'Duizendmaal spijt dat ik je moet verlaten/ en je geliefde gezicht achter me te moeten laten.'

In Carlo Gesualdo (1566–1613) roeren zich dader én slachtoffer. Het vijfstemmige **Moro Lasso** uit het zesde boek van zijn Madrigalen (1611) worstelt raadselachtig met de niet-inlosbare schuld die levenslang op zijn geweten drukt. Gesualdo vermoordde in 1590 zijn eerste vrouw en haar geliefde en maakte het leven van zijn tweede vrouw tot een hel, maar werd ondanks zijn wreedheid een humane wroeging niet de baas. De tekst op de verbijsterend chromatische muziek – zelfs van tonale geslotenheid is geen sprake meer – verwijst naar uitzichtloze kwellingen: 'Ik sterf aan mijn pijn/ en degene die mij leven kan geven/ brengt mij de dood/ en zal me niet helpen.' Interessante geschiedenis: na zijn dubbele moord liet Gesualdo een klooster bouwen. Voor de kapel liet hij een schilderij vervaardigen waarop hij zichzelf liet vereeuwigen. Geflankeerd door Carlo Borromeo (1538–1584), bisschop van Milaan en Gesualdo's oom van moederszijde, knielt hij met devoot doortrapte blik voor een beeldbepalende Christusfiguur. Zoals hij kijkt, klinkt Moro lasso: de in al zijn afschrikwekkendheid klaarheldere en

aangrijpende diagnose van een ziektebeeld. Een muzische boetedoening.

In de **Elegie** uit Dmitri Sjostakovitsj' (1906–1975) Twee stukken voor strijkkwartet (1931) draait het op een andere manier om onvervuld verlangen, ook verlies, maar dan van wat men nooit bezat – geluk. Het is een transcriptie van Katarina's aria uit de derde scène van Sjostakovitsj' opera *Lady Macbeth uit het Mtsensk District*. Het stuk, overigens, waardoor de componist in de Sovjet-Unie zelf tijdelijk alles zou verliezen, toen een verbolgen Stalin na de slecht bevallen kennismaking begin 1936 met het Pravda-artikel 'chaos in plaats van muziek' een meedogenloze afstraffingscampagne liet verordonneren. De getrouwde, onbeminde Katarina kwijnt weg in de provincie. Iedereen heeft liefde, zelfs de dieren, maar zij niet. 'Niemand zal ooit voor mij komen.' Dat onrecht zal ze zij aan zij met haar trouweloze vriend Sergej bruut vergelden, en zelfs in de strijkkwartetbewerking komt haar opgekropte wrok al onheilspellend orkestraal tot uitbarsting.

Pijn, voor Sjostakovitsj dagelijks brood, was voor Mendelssohn iets uitzonderlijks. Aan zijn stigma van zondagskind klopt wel dat lijden hem bespaard bleef. Een echt wonderkind was hij, opgroeïend in een

welvarend en gecultiveerd bankiersmilieu. Hij schrijft piepjong Singspiele, strijkers-symfonieën, een vioolconcert en kamermuziek, in 1825 als zestienjarige een meesterlijk Octet voor strijkers. Even rimpelloos zijn carrière; succesvol pianist en als het uitkwam organist, als dirigent van het Gewandhausorchester Leipzig een van de eerste groten in het vak. Vijf majesteitelijke symfonieën, twee oratoria, de concerten en veel kamermuziek getuigen van een ongebruikelijke vakbeheersing en een ritmisch-melodische vitaliteit die ook de meest complexe texturen laat stromen met de lichtheid die een slordig oor gemakkelijk voor oppervlakkigheid verslijt, zo werkt perfectie. Zijn meesterschap, Mozartiaans, staat met één been in een voorklassieke achttiende eeuw. Hij kan, hoor Paulus, koralen schrijven als de lange arm van Bach. Zijn kapitale bijdragen aan de Bach- en Handel-renaissance weerspiegelen zijn panorama zo pregnant als zijn contemporaine letterkundige en muzikale voorkeuren. Hij zegt ja tegen de min of meer bevriende Goethe, nee tegen de dwarse Heine, nee tegen Berlioz, Chopin en de in zijn ogen vlakke, exhibitionistische Franz Liszt.

Zijn sterfjaar 1847 wordt zijn eerste en zijn laatste noodlotsjaar. In mei overlijdt zijn

zuster, pianiste en componiste Fanny Hensel – Mendelssohn (1805–1847). Hij is kapot. 'God help ons', stamelt hij in brieven. Zijn zesde en laatste strijkkwartet, zijn 'requiem voor Fanny', draagt de sporen. Hij schrijft het in september 1847 in het Zwitserse Interlaken. Het is typisch Mendelssohn; klassiek vierdelig, ordelijk dynamisch, beknopt en schitterend gemaakt. En toch is alles anders dan in de vroege kwartetten Op. 12 en 13, die met ongelooftijd assimilatievermogen de late Beethoven naar zich toevertalen, of in de drie briljante kwartetten Op. 44 van 1837–1839. Daar bloeit con brio innig zorgeloos het leven dat in Op. 80 onbehaaglijk op drift raakt. Er waart een spook in de muziek, een gespannen verdriet dat de componist niet langer kan of wil verbergen. Je merkt het aan de ritmische puls, die in het eerste deel al obsessieve vormen aanneemt. De stormachtige tremologolf van de openingsmaten blijft als een virus-achtig ritornel de lyrische enclaves saboteren. Obsessieve, seufzerachtige secundefiguren versterken de sfeer van tragische onrust. Het gepuncteerde kopmotief na de tutti-opening, al naar gelang zijn sterktegraad en plaats in het discours paniekkerig of smekend, ontlaadt zich in een haast schuimbekend prestoslot, maar in het scherzo en adagio duikt het als een

geniepig leidmotief opnieuw op. Op het adagio in As na staan, veelzeggend, alle delen in f-klein. Geen licht, geen uitweg.

In de westerse perceptie van post-romantische Russische muziek stond sinds zijn renaissance Sjostakovitsj voorop, gevolgd door Sergei Prokofjev (1891–1953) en, op grote afstand, Aram Chatsjatoerian (1903–1978) en Dmitri Kabalevski. En al die tijd was er goeddeels onzichtbaar Mieczyslaw Weinberg (1919–1996), een Poolse jood die in 1939 naar de Sovjet-Unie vluchtte en er een deels rampzalig leven tegemoet ging. Het werd getekend door de Holocaust – waarbij hij een groot deel van zijn familie kwijtraakte – de Tweede Wereldoorlog zelf en de stalinistische repressie die hem in 1953 achter de tralies deed belanden; Stalins dood heeft hem vermoedelijk voor erger behoed. Hij raakte bevriend met Sjostakovitsj, wiens bewondering voor zijn werk niet verhinderde dat Weinberg lange tijd werd afgeschilderd als zijn epigoon. Ze lijken inderdaad soms sterk op elkaar maar dan, zoals bij Haydn en Mozart, in de context van een gemeenschappelijke stijl die binnen de sociaal-realistische doctrines van de Sovjets al bij voorbaat weinig ruimte liet. Van melodie en harmonie, vormen en genres werd toegankelijkheid geëist, en beiden zochten hun artistieke bewegingsvrijheid dan ook bewust of onbewust in het oprekken

van de gegeven marges. In de eindeloos meanderende, ontsprende melodische lijnen, de opzichtig machinale figuraties en begeleidingsfiguren of de voelbare dubbelzinnigheid van de verplichte 'volkse' elementen is ook bij Weinberg het lijdzame verzet tegen het opgelegde populisme voelbaar.

Weinberg bleef met zeventien strijkkwartetten en meer dan 20 symfonieën ook onder de moeilijkste omstandigheden extreem productief. Zijn driedelige Derde strijkkwartet Opus 14 schreef hij in 1944 in de staart van een oorlog die in de noten neerslaat als desolate echo van verdriet voorbij het voorstellingsvermogen, waargenomen met de heldere, soms tot ironie versteende verbijstering van een getekende. Het openingsdeel bestormt het oor met een overvolle, pathetische geladenheid die als een droogvallend wad geleidelijk uitdunt tot dubbelzinnig spel van stiltes en radeloos dwalende, soms pseudofolkloristische stemmen. Het andante sostenuto, haast een miniatuurvioolconcert, legt de tragische ziel van het stuk bloot. Maar op een innige klaagzang voor de primarius, gestut door steunende harmonische commentaren van de medespelers, volgt een verbluffend lyrische Des-majeur-episode, wanhopig hoopvol. En in de attacca aansluitende finale

hergroeperen de troepen zich voor een onstuitbaar fugatische vlucht naar voren met een klinkende moraal; muziek, hoe eenzaam ook, geeft nooit op.

© 2018 Bas van Putten

*Acknowledgements:
We would like to thank the Kersjes Foundation
and the Borletti-Buitoni Trust for their
support in bringing this album to life.*

Dudok Quartet Amsterdam

'Sharing the heart of music is our motto and we live and breathe old and new music in both our performance and on record' according to the Dudok Quartet Amsterdam, winner of the Borletti-Buitoni Trust Award 2018.

The quartet studied with the Alban Berg Quartet in Cologne and subsequently, for two years, at the Dutch String Quartet Academy with Marc Danel of Quatuor Danel, graduating with highest distinction in 2013. Between 2011 and 2013, the quartet was awarded top prizes in international string quartet competitions such as Quatuors à Bordeaux and Joseph Joachim Weimar. In 2014, the quartet received the Kersjes Prize, an award offered to a chamber music group of exceptional talent.

Their first album, *Métamorphoses*, was named Editor's Choice in *Gramophone*, and their second, *Labyrinth*, met with similar acclaim, including a five-star review in *BBC Music Magazine*.

Recent highlights include the ensemble's USA debut, the world premiere of Kaija Saariaho's opera *Only the Sound Remains* with Philippe Jaroussky and the Dutch National Opera, and the quartet's debut at

the Vienna Konzerthaus and the Beethoven Haus Bonn. In October 2017, the quartet premiered an adaptation of Beethoven's Op. 132 String Quartet, re-imagined specifically for children over six in cooperation with director Rosabel Huguet and Oorkaan production company.

Dudok Quartet Amsterdam is a regular guest in both the Concertgebouw and the Muziekgebouw in Amsterdam and has performed in venues all over Europe.

The Dudok Quartet Amsterdam performs on four top quality instruments, on generous loan from the Dutch Musical Instrument Foundation (NMF).

www.dudokkwartet.nl

Dudok Quartet Amsterdam

'Sharing the heart of music is ons motto, en we laten zien én horen dat de muziek die wij spelen niet oud of nieuw is, maar altijd weer muziek van nu, zowel in opnames als op concerten' aldus het Dudok Quartet Amsterdam, winnaar van de Borletti-Buitoni Trust Award 2018.

Het kwartet studeerde bij het Alban Berg Quartet in Keulen en vervolgens twee jaar aan de Nederlandse Strijkkwartet Academie bij Marc Danel, waar ze in 2013 afstudeerden met de hoogste onderscheidingen. Tussen 2011 en 2013 gooide het kwartet hoge ogen op internationale concoursen voor strijkkwartetten, zoals Quatuors à Bordeaux en Joseph Joachim Weimar. In 2014 ontving het kwartet de Kersjes Prijs, de grootste Nederlandse prijs voor een kamermuziekgroep met exceptioneel talent.

Hun eerste album *Métamorphoses* werd in 2015 internationaal lovend ontvangen, onder andere met een Editor's Choice in *Gramophone*. Hun tweede album *Labyrinth* kreeg een soortgelijke ontvangst in 2017 met een vijf sterren-recensie in *BBC Music Magazine*.

Recente hoogtepunten omvatten onder andere het debuut in de Verenigde Staten, in het Konzerthaus in Wenen en in het Beethovenhaus in Bonn en de wereldpremière van Kaija Saariaho's opera *Only the Sound Remains* met Philippe Jaroussky en de Nationale Opera. In oktober 2017 bracht het kwartet in samenwerking met productiehuis Oorkaan en regisseur Rosabel Huguet een bewerking van Beethovens strijkkwartet opus 132 in première, speciaal vormgegeven voor kinderen van zes jaar en ouder.

Het Dudok Quartet Amsterdam is regelmatig te gast in zowel het Concertgebouw als in het Muziekgebouw in Amsterdam treedt op in zalen door heel Europa.

Het Dudok Quartet Amsterdam speelt op vier instrumenten die het kwartet genereus ter beschikking gesteld zijn door het Nationaal Muziekinstrumenten Fonds (NMF).

www.dudokkwartet.nl

More titles from Resonus Classics

Métamorphoses: Haydn, Ligeti & Brahms
Dudok Quartet Amsterdam
RES10150

'Not since the Elias Quartet's Mendelssohn [...] has the debut disc of a quartet kept inviting me back to think more and listen harder.'
Gramophone (Editor's Choice)

Labyrinth: Mozart, Ligeti & Bach
Dudok Quartet Amsterdam
RES10180

'The quartet convincingly transforms their warm and ethereal Mozart-sound into the more contemporary qualities called for by Ligeti.'
Nederlands Dagblad

© 2018 Resonus Limited

℗ 2018 Resonus Limited

Recorded in the Oude Dorpskerk, Bunnik on 14–16 November 2017

Producer, engineer & editor: Adam Binks

Cover & quartet photography: Marco Borggreve

Session photography © Resonus Limited

Recorded at 24-bit/96kHz resolution

Cover design: Daan van der Horst

RESONUS LIMITED – UK

info@resonusclassics.com

www.resonusclassics.com

